

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК КОМПОНЕНТА ЙОГО ГОТОВНОСТІ ДО ОЗДОРОВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. Стан здоров'я підростаючого покоління, що визначає рівень добробуту країни, її економічний, науковий і культурний потенціал, визнається сьогодні однією з актуальних проблем українського суспільства. Науковими дослідженнями останніх років встановлено, що виразність негативних тенденцій щодо стану здоров'я сучасних школярів багато в чому залежить від так званих “шкільних факторів ризику”: стресогенна педагогічна практика, інтенсифікація навчального процесу, невідповідність методик навчання віковим і функціональним можливостям школярів, слабка підготовленість педагогів із питань зміцнення здоров'я учнів, недоліки в системі фізичного виховання й використанні засобів фізичної культури для зміцнення здоров'я школяра.

Із цього зрозуміло, що сучасна школа відчуває потребу в розробці концепцій та впровадженні програм охорони і зміцнення здоров'я учнів. Ця необхідність обумовлена тим, що зміцнення здоров'я підростаючого покоління – актуальна соціально-педагогічна проблема, від рішення якої багато в чому залежить не лише здоров'я конкретної людини, але й благополуччя та процвітання країни в цілому.

Створюючи умови для зміцнення здоров'я учнів, суспільство вирішує такі глобальні завдання, як збереження генофонду нації та поліпшення демографічної ситуації в країні, розв'язати які необхідно вже в період підготовки фахівців для шкіл в умовах навчання у вищих навчальних закладах для того, щоб до початку практичної діяльності майбутній педагог був готовий вирішувати поставлені перед ним важливі завдання збереження здоров'я підростаючого покоління на основі наукових досліджень.

Попередній державний устрій формував людину, недостатньо здатну до активного творчого способу життя, самостійного прийняття рішень, пошуку нових підходів до змісту, форм, методів практичної діяльності у сфері фізичної культури [3]. Сучасний етап державотворення в Україні вимагає реформування всіх сторін життєдіяльності людини, зміни її світогляду, свідомості, ставлення до явищ суспільного життя та здоров'я. На жаль, зараз у суспільстві різко знизився інтерес до занять фізичними вправами, послаблено управління процесом фізичного виховання, знижується (і здебільшого не відповідає сучасним умовам) рівень підготовки фахівців фізичної культури.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання підвищення якості професійної підготовки вчителя фізичної культури було й залишається предметом уваги багатьох учених. Дослідженню цієї проблеми присвячена значна кількість наукових праць, зокрема таким її аспектам, як оцінювання педагогічних умов формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до професійної діяльності [5]; пошук нових підходів до структури, змісту та методів підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, здатного здійснювати продуктивну професійну діяльність на високому науковому та фаховому рівнях [2]; впровадження інноваційних технологій, які сприяють формуванню в майбутніх вчителів науково-пошукової спрямованості, скеровують їх на створення авторських програм [6].

Постановка завдання. Метою статті є аналіз стану формування науково-дослідницьких умінь майбутніх вчителів фізичної культури до вибору та використання методів оздоровлення школярів.

Виклад основного матеріалу. Слід відзначити, що поняття “інноваційна наукова діяльність вчителя” є одним із стратегічних напрямів у освіті, що має вирішальне значення. Будь-які інновації у сфері освіти можуть бути реалізовані лише тоді, коли вони внутрішньо прийняті та підтримані педагогами-практиками [3]. Тенденція розвитку шкільної фізкультурної освіти повинна бути орієнтована на диференціацію навчання, що вимагає від учителя вміння проектувати навчально-пізнавальний процес у школі та сприяє максимальному розвитку естетичних, творчих та фізичних здібностей учнів [1], а, головне, сприяє оздоровленню дітей.

Для організації роботи майбутнього вчителя фізичної культури актуальною є його науково-дослідницька робота. Нове в педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які ще не використовувалися, але й той комплекс елементів або окремі елементи педагогічного

процесу, які несуть у собі прогресивний початок, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання, освіти, підтримання здоров'я [4]. Забезпечити високоефективний навчальний оздоровчий процес із фізичної культури може тільки вчитель, який володіє навичками дослідницької інноваційної роботи, вміє виявити і правильно оцінити не тільки фізичні, а й творчі здібності учнів, знайти найбільш раціональні та достатньо ефективні методи збереження здоров'я школярів.

Аналіз навчальних програм із фізичного виховання школярів за останні 20 років показав, що пріоритетним матеріалом їх змісту поступово стають теоретико-методичні знання, засоби і методи оздоровлення учнів, способи контролю власного стану здоров'я [4].

Учитель фізичної культури повинен володіти методиками визначення та оцінки кількісних показників здоров'я індивіда й уміти використовувати найбільш інформативні з них у практичній діяльності. На нашу думку, майбутній фахівець повинен займатися науково-дослідницькою діяльністю впродовж усієї професійної діяльності, яка допоможе вирішити питання оцінки рівня фізичного здоров'я вихованців, і, відповідно, визначити для них оптимальні навантаження; виявити вплив навчальної діяльності та рухової активності на фізичну працездатність; визначити ефективність оновленого змісту програм із фізичної культури та впровадження нових, можливо більш ефективних методик оздоровлення школярів; організувати дослідницьку роботу з використанням комп'ютерної техніки.

З метою виявлення готовності майбутніх учителів фізичної культури до оздоровлення дітей шкільного віку було проведено анкетування 124 студентів четвертого курсу факультету фізичної культури Слов'янського державного педагогічного університету. Оскільки для проведення оздоровчої фізкультурної діяльності майбутні вчителі фізичної культури повинні володіти арсеналом методів оздоровлення дітей, то ми пропонували студентам дати відповіді на питання "Ви володієте методами оздоровлення?", на яке 122 (98,4%) студента відповіли позитивно, 2 (1,6%) студенти відповіли "недостатньою мірою". Цей показник, на нашу думку, був цілком задовільним та оптимістичним щодо готовності майбутніх фахівців із фізичної культури до оздоровлення школярів.

Зважаючи на кризовий стан сучасної освіти, стає очевидним, що школі сьогодні потрібен учитель-дослідник, здатний до самостійного пошуку ефективних методів оздоровлення. Тому ми поставили запитання студентам: "Чи вважаєте Ви доцільним використовувати у своїй майбутній діяльності експериментальні методи дослідження?". Відповіді були такими: 72 (58,1 %) студента відповіли негативно, 38 (30,6%) студентів вважають доцільним використовувати експериментальні методи дослідження у своїй майбутній діяльності, 14 (11,3%) студентам було "важко відповісти" на це питання.

Констатуючи факт незадовільного стану здоров'я сучасних школярів, що обумовлює необхідність пошуку та використання оптимальних і доцільних методів оздоровлення під час занять фізичною культурою, наступним запитанням було: "Чи підготовлені Ви до науково-дослідницької роботи щодо використання методів оздоровлення школярів?" На це запитання 77 (62,1%) студентів відповіли "ні", 36 (29%) дали позитивну відповідь, важко було відповісти 11 (8,9%) студентам.

Відповіді студентів на два останні запитання підтвердили необхідність подальших досліджень та розробки в галузі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до науково-дослідницької роботи з метою оздоровлення школярів.

На основі теоретичного обґрунтування наукових праць науковців щодо оновлення змісту фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури та власних спостережень ми визначили декілька типів дослідницьких завдань, які повинен вирішувати вчитель фізичної культури в процесі оздоровлення школярів: уміння діагностувати рівень фізичного розвитку школярів та стану їх здоров'я; визначати ефективність та результативність навчального та оздоровчого процесу з фізичної культури; спираючись на наукові дослідження, шукати та використовувати методи оздоровлення школярів у залежності від їхніх фізичних та вікових схильностей; організувати дослідницьку роботу з використанням новітніх технологій; за результатами спостережень вносити певні корективи в навчальний, виховний та оздоровчий процес.

Висновки. Нова ідеологія розвитку фізичної культури в Україні ставить здоров'я підрастаючого покоління в пряму залежність від якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи на основі наукового пошуку та досліджень. Аналіз результатів проведеного анкетного опитування майбутніх учителів фізичної культури дав можливість

стверджувати, що студенти теоретично володіють методиками оздоровлення, але недостатньо підготовлені до науково-дослідницької роботи взагалі та в процесі використання методів оздоровлення. Тому формування дослідницьких умінь у випускників факультетів фізичної культури варто розглядати як обов'язковий елемент його фахової підготовки.

Перспективами подальших досліджень є розробка методичної системи формування дослідницьких умінь у випускників факультетів фізичної культури.

Список використаних джерел

1. Андрющенко А. А. К вопросу о системе физического воспитания в школе / А. А. Андрющенко, Д. В. Сышко, В. Ф. Гружеская // Культура народов Причерноморья. – 1999. – № 6. – С. 273.
2. Безкоровайна Л. В. Формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури та спорту до впровадження технології спортивного менеджменту : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. В. Безкоровайна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 297 с.
3. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / І. М. Богданова ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2003. – 38 с.
4. Іванова Л.І. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. І. Іванова ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – 22 с.
5. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / М. В. Карченкова. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – 20 с.
6. Салаватова С. С. Интенсификация подготовки учителя в педвузе на основе сближения учебной и будущей профессиональной деятельности : дис. ... канд. пед. наук. / С. С. Салаватова. – Казань, 1991. – 215 с.

Мусхаріна Ю.Ю.

Формування дослідницьких умінь майбутнього вчителя фізичної культури як компонента його готовності до оздоровлення школярів

У статті розглянуто значення формування науково-дослідницьких умінь майбутніх вчителів фізичної культури до вибору та використання методів оздоровлення школярів, проведено аналіз ставлення студентів – майбутніх учителів фізичної культури до проблеми.

Ключові слова: дослідницькі вміння, здоров'я школярів, фізична підготовка, формування вмінь, вчителі фізкультури, оздоровлення, методи оздоровлення школярів.

Мусхарина Ю.Ю.

Формирование исследовательских умений будущего учителя физической культуры как компонента его готовности к оздоровлению школьников

В статье рассматривается значение формирования научно-исследовательских умений будущих учителей физической культуры к выбору и использованию методов оздоровления школьников, проведен анализ отношения студентов – будущих учителей физической культуры к проблеме.

Ключевые слова: исследовательские умения, здоровье школьников, физическая подготовка, формирование умений, учителя физкультуры, оздоровление, методы оздоровления школьников.

Ju. Muskharina

Formation of Research Doctrines for Future Teachers of Physical Training

The article considers the importance of forming research skills in future teachers of physical training concerning the choice and using methods of improvement of schoolchildren's health. The analysis of students', future teachers of physical training, attitude to the problem is given.

Key words: research skills, schoolchildren's health, physical training, formation of skills, teachers of physical training, improvement of health, methods of health improvement.

Стаття надійшла до редакції 24.06.2010 р.